

[REDACTED]

From: [REDACTED]
Sent: donderdag 5 februari 2015 15:17
To: [REDACTED]
Subject: UNFCCC in Geneva - invitation to an informal meeting on gender 8 Febr at 14.00 hrs in Palais des Nations

INVITATION

Dear colleagues and friends,

We would like to invite you or one representative of your delegation (group) to an informal meeting on gender and climate in the UNFCCC in the margins of the Geneva Climate Change Conference.

The meeting is scheduled for Sunday, February 8th at 2 pm. The location of the meeting room will be communicated to those who accept our invitation and will be confirmed on Sunday morning at the latest.

COP 20 brought us a concrete product, the Lima work programme on gender. But we still have a long way to go. We propose to focus our exchange of views on 1) how to ensure appropriate language on gender equality in the new climate agreement, particularly in the Guiding Principles Section and 2) the way Parties intend to engage in the Lima Work programme on gender, especially the upcoming 2015 workshop.

We ask you kindly to confirm your participation as soon as possible, but at the latest Saturday February 7th with [REDACTED] (copy to [REDACTED]). In case of questions or suggestions do not hesitate to send us an email.

We look forward at a fruitful discussion.

[REDACTED]

**Delegation of the Netherlands,
Dominican Republic**

[REDACTED]

Delegation of the

Fiche Klimaat - UNFCCC

Achtergrond

- In de context van de United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) zal de klimaatconferentie te Parijs in december 2015 een nieuw mondiaal klimaatakkoord moeten opleveren dat vanaf 2020 alle landen bindt. Deze klimaatonderhandelingen verlopen moeizaam.
- Toch heeft de meest recente klimaatconferentie die afgelopen december in Lima plaatsvond een redelijke basis gelegd voor de aanloop naar Parijs. Partijen bereikten overeenstemming over de "Lima Call for Climate Action"; een concept- tekst die als uitgangspunt kan dienen voor verdere onderhandelingen richting Parijs dit jaar en een proces om ook in de periode tot 2020 gezamenlijk tot meer (mitigatie)actie te komen. Positief was in Lima ook de aandacht voor de rol van gender in klimaat. Mede dankzij het Peruaanse Voorzitterschap van de klimaattop was er ook aandacht voor de rol van bedrijven, steden en maatschappelijke organisaties. Op beide vorengenoemde terreinen (gender en niet-statelijke actoren) speelde NL een belangrijke aanjagende rol.
- Ook buiten UNFCCC-verband groeiende aandacht voor (economische) impact klimaatverandering. O.a. politieke impuls door SGVN georganiseerde klimaatop in september 2014 en New Climate Economy rapport.
- Verdere positieve ontwikkelingen zijn o.a. succesvolle 'pledging' ronde tbv kapitalisatie van het Groene Klimaatfonds (doel van 10 mrd USD werd behaald, NL zegde 100 mln Euro toe) en aankondigingen van EU, VS en China over beoogde reductiedoelstellingen m.b.t. tot hun uitstoot.

Belangrijkste onderhandelingspunten in de klimaatonderhandelingen:

- Loslaten van strikte tweedeling tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden (CBDRRC/differentiatie)
Op dit moment bestaat er een strikte tweedeling (in de wandelgangen vaak 'firewall' genoemd) tussen ontwikkelings- en ontwikkelde landen (zoals in 1992 benoemd). Alleen van ontwikkelde landen worden verplichte emissiereductie inspanningen verwacht. Door een meer dynamische indeling wordt bevorderd dat ook grote opkomende economieën en uitstoters (w.o. China, India, Saoedi Arabië) worden aangespoord bij te dragen aan het aanpakken van het klimaatprobleem en kunnen deze landen zich niet langer kunnen beroepen op hun status als ontwikkelingsland. Dit is vooral belangrijk voor de allerarmste ontwikkelingslanden die het meest te lijden hebben onder de gevolgen van klimaatverandering, maar zelf nauwelijks bijdragen aan het ontstaan ervan, maar ook voor de ontwikkelde landen o.a. vanwege een 'level playing field'.
- Financiering (m.i.v capaciteitsopbouw en technologieoverdracht). Op basis van het raamwerkverdrag moeten ontwikkelde landen de andere landen steunen bij het nemen van klimaatmaatregelen. In Kopenhagen (2009) werd overeengekomen dat ontwikkelde landen daartoe vanaf 2020 per jaar 100 miljard US\$ zullen mobiliseren (publiek en privaat). Verschillende ontwikkelingslanden verbinden beschikbaarheid van financiering voor hun klimaatacties aan een succesvolle uitkomst in Parijs en zetten in op groeiende bedragen. Ook hier speelt de statische tweedeling tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden een rol: [REDACTED]
[REDACTED] Op hun beurt verwachten veel ontwikkelde landen dat alle landen die dat kunnen (in a position to do so) gaan bijdragen aan mondiale klimaatfinanciering.
- Verdere belangrijke punten zijn de rol van adaptatie (aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering) in het nieuwe akkoord en juridische vorm en mate verbindendheid van de verschillende elementen van het akkoord.

Nederlandse inzet

Voor Nederland zijn o.a. volgende punten belangrijk:

- 1) totstandbrenging van een ambitieus klimaatakkoord met brede participatie: zonder deelname van alle landen, met inbegrip van de grote uitstoters (w.o. VS en BRICS) kunnen we het

klimaatprobleem niet effectief aanpakken. Een flexibel en dynamisch klimaatregime is nodig om ook in toekomst de twee graden doelstelling binnen bereik te kunnen houden.

2) effectief adaptatiebeleid: versterking van weerbaarheid en veerkracht van economie, infrastructuur, samenleving en ecosysteem met name in ontwikkelingslanden

3) voldoende focus op de allerarmsten die het hardst getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering

4) Een stevigere rol voor niet-statelijke actoren en sub-nationale overheden o.a. door betrekken van private sector en bedrijfsleven o.a. door en kansen te identificeren voor belangrijke sectoren water, landbouw, financiële dienstverlening etc.

5) Het akkoord moet bijdragen aan een transformatie naar een groenere en meer duurzame wereld/economie.

Krachtenveld

- Sinds het raamwerkakkoord in 1992 werd overeengekomen, zijn een aantal ontwikkelingslanden w.o. China, India en Brazilië belangrijke uitstoters geworden. Een groeiend aantal (van de minst ontwikkelde en meest kwetsbare) ontwikkelingslanden is van mening dat deze opkomende ontwikkelingslanden ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen.
- Gezamenlijke aankondiging VS en China om hun emissies te reduceren c.q. te beperken hoopgevend. Belangrijk signaal voor de mondiale klimaatonderhandelingen: deze twee grootste vervuilers zijn samen verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde CO2 emissies.

[Redacted text block]

Bestuurskern

Dir.Internationaal
Afd. H
Plesmanweg 1-6
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

agenda

Betreft SG/DG overleg over de weg naar de klimaatconferentie in Parijs

Vergaderdatum en tijd 16 april 2015 09:00 - 10:00

Vergaderplaats Ministerie van IenM, Plesmandweg, zaal C02.18

Deelnemers [Redacted] (IenM)
[Redacted] (AZ)
[Redacted] (EZ)
[Redacted] (BZ)
[Redacted] (Fin)
[Redacted] (klimaatgezant)

Datum
16 april 2015

Geannoteerde agenda

Context

2015 is een belangrijk klimaatjaar, waarin nauwe politieke samenwerking belangrijk is. In december zal de klimaatconferentie (COP21) in Parijs een nieuw Klimaatakkoord moeten opleveren, waarmee een nieuwe fase wordt ingeluid in het oplossen van het mondiale klimaatprobleem. In Parijs moeten alle landen aan boord komen en gaan bijdragen aan de oplossing. Voor deelname van iedereen betalen we op de korte termijn een prijs: de ambitie zal in Parijs nog niet voldoende zijn om de 2-gradendoelstelling binnen bereik te brengen. Na Parijs zullen we mondiaal blijven werken aan het verhogen van het ambitieniveau. En meer en meer hebben overheden niet-statelijke actoren nodig om het klimaatprobleem op te lossen.

Een succesvolle uitkomst in Parijs vraagt diplomatiek om een stevige, gedeelde inzet en prioriteitstelling van betrokken departementen. [Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Agendapunt 1 - Proces naar Parijs

Bijeenkomsten – informatie uitwisseling

- In Parijs (1-11 december) zal alles moeten samenkomen in een uitkomst die de 'minder dan 2-graden doelstelling' binnen bereik houdt. Hier zal een

klimaatakkoord gesloten moeten worden waar iedereen aan meedoet, dat landen voldoende flexibiliteit biedt om naar vermogen bij te dragen en dat, door het dynamisch te kunnen aanpassen aan de veranderende omstandigheden en het daarmee regelmatig verhogen van ambitie, duurzaam is.

Bestuurskern
Dir.Internationaal
Afd. H

Datum
16 april 2015

- Geen onderdeel van de formele onderhandelingen maar wel van belang voor een goede uitkomst van Parijs is de High Level Meeting (HLM) in New York (29 juni). Doel van de top in New York is om de internationale gemeenschap te bewegen ambitie te tonen, tijdens de Klimaattop van september 2014 (New York) afgesproken klimaatacties te bespreken en nieuwe acties aan te kondigen om de onderhandelingen in aanloop naar de COP in Parijs een extra impuls te geven. Staatssecretaris Mansveld zal aan deze bijeenkomst deelnemen en de (interdepartementale) voorbereidingen voor het programma zijn inmiddels gestart.
- In de aanloop naar deze twee bijeenkomsten zal staatssecretaris Mansveld de Kamer dit jaar tweemaal informeren over de stand van zaken van de mondiale klimaatonderhandelingen. De nadruk van de eerste brief (mei) zal liggen op de top in New York (**zie verder agendapunt 2**), de nadruk van de tweede brief (oktober/november) ligt meer op de COP in Parijs. De brieven zullen uitgaan mede namens minister Ploumen.
- Naast deze twee al vaststaande bijeenkomsten op hoog niveau zullen er ook een aantal andere ministeriële bijeenkomsten zijn die moeten bijdragen aan het succes van 'Parijs':
Op 20 mei organiseert Frankrijk een ministeriële bijeenkomst en marge van de Business & Climate Summit; in oktober organiseren de Europese Commissie en Marokko een ministeriële bijeenkomst over de nationaal bepaalde bijdragen (INDC's) aan het nieuwe mondiale akkoord die op dat moment op tafel liggen; op 18 september is er een extra milieuraad voor het aannemen van raadsconclusies over/mandaat voor Parijs; op 22 juli een informele milieuraad over klimaatfinanciering; Frankrijk speelt met de gedachte vanaf juli meerdere ministeriële onderhandelingsronden te organiseren; over betrokkenheid van regeringsleiders en staatshoofden wordt nog nagedacht.
- Om tot de daadwerkelijke teksten van Parijs te komen zijn er gedurende de rest van dit jaar op ambtelijk niveau nog drie formele onderhandelingsronden en diverse informele dialogen.

• [REDACTED]

[REDACTED]

[Redacted text block]

Bestuurskern
Dir.Internationaal
Afd. H

Datum
16 april 2015

[Redacted text block]

Agendapunt 2 – Inhoud

Kamerbrief mei 2015 – ter informatie

In de eerste kamerbrief (mei 2015) zal ingegaan worden op de context van de klimaatonderhandelingen richting Parijs en verwachting van de HLM te New York; de Nederlandse inzet; de rol van de Nederlandse klimaatcoalitie; de betrokkenheid van niet-statelijke actoren in de klimaatonderhandelingen en NL inzet hierop; de uitvoering van de motie Vos (roept regering op een extra inspanning te leveren om door middel van bilaterale en multilaterale overeenkomsten met minder ontwikkelde landen klimaatvervuiling tegen te gaan); de Nederlandse bijdrage aan concrete initiatieven op het gebied van transport (zie hieronder), de Carbon Pricing Leadership Coalition, de Climate and Clean Air Coalition, Resilient Cities, Climate Smart Agriculture en 'Wedging the Gap', etc.

Het verhogen van het ambitieniveau is de reden voor de klimaattop van New York. Daar hoort ook bij het kijken naar wat landen nog kunnen doen.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Bestuurskern
Dir.Internationaal
Afd. H

[Redacted text block with bullet points]

Datum
16 april 2015

[Redacted text block]

Nederlandse inzet op duurzaam transport – ter informatie

Via de Klimaatgezant heeft de Franse regering Nederland verzocht om het onderwerp "duurzaam verkeer en vervoer" actiegericht onder de aandacht te brengen, en marge van de Klimaatconferentie (COP21) in Parijs eind dit jaar. Het project geeft invulling aan 'verkeer en vervoer' als één van de acht door Ban Ki-moon op de VN Top in september 2014 gelanceerde actiegebieden.

Aantekening t.b.v. SG/DG overleg over de weg naar Parijs – I&M, 23 april 2015

Algemeen

- In de geannoteerde agenda lopen inhoud en proces wat door elkaar. Essentie van overleg: Coördinatie interdepartementale inzet richting Parijs, [REDACTED]

Proces naar Parijs (vraag 1)

- Ploumen is voornemens deel te nemen aan COP Parijs. Besproken in een bilateraal overleg met Mansveld (7 april jl.). Andere evenementen bereid bij te dragen waar Mansveld een beroep doet.
- Belangrijk om koppeling met bredere internationale agenda te houden. Ploumen zal o.a. deelnemen aan Financing for Development (13-16 juli Addis Ababa), SDG Summit (25-27 september New York).
- Coördinatie en inzicht in voorbereiding zeer welkom. Zowel inzet van verschillende bewindslieden als uit te dragen boodschappen en initiatieven.
- Als meerdere bewindslieden naar de COP gaan noodzaak tot meer ambtelijke inzet om alle bewindslieden een goed programma aan te kunnen bieden.

Kamerbrief mei

- Er wordt in de geannoteerde agenda gesuggereerd dat de Kamerbrief van mei reeds in zal gaan op de klimaatonderhandelingen richting Parijs. [REDACTED]
- Motie Vos: extra inspanning voor overeenkomsten met MOLs om klimaatverandering tegen te gaan. De inzet om juist met MOLs samen te werken op klimaat is staand beleid. [REDACTED]

Bijlagen

1. Geannoteerde Agenda
2. Strategie Klimaatdiplomatie

Toevoeging: opgenomen in inventarislijst onder nr. 4.

Toevoeging: opgenomen in inventarislijst onder nr. 5.

Factsheet mondiale klimaatonderhandelingen

Ontwikkelingen

Belangrijkste discussiepunten in de VN-klimaatonderhandelingen:

- Differentiatie; loslaten van strikte tweedeling tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden
Op dit moment bestaat er een strikte tweedeling (in de wandelgangen vaak 'firewall' genoemd) tussen ontwikkelings- en ontwikkelde landen (zoals in 1992 tijdens Rio benoemd). Tot nu toe worden alleen van een relatief kleine groep ontwikkelde landen verplichte emissie reductie inspanningen verwacht. Het is belangrijk dat in de toekomst alle landen bijdragen aan het aanpakken van het klimaatprobleem, met inbegrip van de grote opkomende economieën. Deze landen (w.o. China, India, Saoedi Arabië) zouden zich niet langer op deze achterhaalde tweedeling moeten kunnen beroepen. Dit is vooral belangrijk voor de allerarmste ontwikkelingslanden die het meest te lijden hebben onder de gevolgen van klimaatverandering, maar zelf nauwelijks bijdragen aan het ontstaan ervan.
- Klimaatfinanciering m.i.v. capaciteitsopbouw en technologieoverdracht
Op basis van het VN-raamwerkverdrag moeten ontwikkelde landen de andere landen steunen bij het nemen van klimaatmaatregelen. In Kopenhagen (2009) werd overeengekomen dat ontwikkelde landen daartoe vanaf 2020 per jaar 100 miljard US\$ zullen mobiliseren (publieke en private financiering). Verschillende ontwikkelingslanden verbinden beschikbaarheid van financiering voor hun klimaatacties aan een succesvolle uitkomst in Parijs en zetten in op groeiende bedragen. Ook hier speelt de statische tweedeling tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden een rol. NL is van mening dat alle landen die daartoe in staat zijn zouden moeten bijdragen. Vooral lage middeninkomenslanden en zeer arme landen zouden in aanmerking moeten komen voor publieke klimaatfinanciering.
- Andere punten die waarschijnlijk alleen op politiek niveau kunnen worden beslecht zijn de rol van adaptatie (aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering) in het nieuwe akkoord, ambitiemechanismen, het al dan niet opnemen van een lange termijn doelstelling en juridische vorm en mate verbindendheid van de verschillende elementen van het akkoord.

Intended Nationally Determined Contribution (INDC)/ Voorgenomen Nationaal Bepaalde Bijdrage

- Partijen besloten in Warschau (2013, COP 19) dat alle landen in 2015 hun nationaal bepaalde bijdragen aan het nieuwe klimaatakkoord moeten indienen. Dit betreft klimaatdoelstellingen die landen zichzelf vanaf 2020 willen stellen.
- EU besloot tijdens de Europese Raad in oktober 2014 tot tenminste 40% CO₂-reductie in 2030.
- Naast de EU hebben tot nu toe circa 28 andere partijen bij het klimaatverdrag hun voorgenomen bijdrage ingediend. Samen nemen deze landen meer dan 50% van de mondiale emissies voor hun rekening. Dit betreft grote uitstoters als de Verenigde Staten en China, maar ook bijv. Ethiopië en Gabon. Overigens hebben India en Brazilië hun bijdrage tot nu toe nog niet kenbaar gemaakt.

Proces

- In de context van de United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) bereikten partijen in Durban (2011) overeenstemming over een proces (ADP) dat eind dit jaar moet leiden tot een nieuw bindend mondiaal klimaatakkoord dat vanaf 2020 alle landen bindt.
- De klimaatop waarop overeenstemming zal moeten worden bereikt vindt plaats te Parijs van 30 november - 11 december a.s. (UNFCCC COP 21).
- De klimaatconferentie in december 2014 te Lima (COP 20) heeft een basis gelegd voor de aanloop naar Parijs.

- In de loop van 2015 zijn er meerdere formele en informele onderhandelingsrondes, zowel op ambtelijk als ministerieel niveau. Daarnaast zijn er verschillende internationale bijeenkomsten gepland die in het teken staan van het creëren van momentum voor een succesvolle uitkomst.
  - Ambtelijke extra onderhandelingsronde in februari 2015 te Genève leverde een officiële onderhandelingstekst op van circa 90 pagina's die dient als gezamenlijk vertrekpunt voor de formele onderhandelingen.
  - Drie formele ambtelijke onderhandelingsrondes (1-11 juni, 31 augustus – 4 september en 19 – 23 oktober). Deze onderhandelingen moeten leiden tot het terugbrengen van opties en een compactere tekst aan het begin van de COP in Parijs. Na de eerste onderhandelingsronde hebben de co-voorzitters van de onderhandelingen op 24 juli een gestroomlijnde onderhandelingstekst uitgebracht die beter is gestructureerd en enigszins ingekort (Co Chairs Tool). Na de laatste ambtelijke onderhandelingsronde in oktober zal duidelijker worden hoe het krachtenveld voor Parijs er uit ziet en welke mogelijkheden tot compromissen zich aftekenen.
  - Het huidige Peruaanse en het inkomende Franse COP voorzitterschap organiseren informele bijeenkomsten om partijen nader tot elkaar te brengen, waarvan enkele bijeenkomsten op ministerieel niveau.
  - Begin november zal er een ministeriële pre-COP plaatsvinden.
  - Tot Parijs vinden verder nog diverse politieke bijeenkomsten, consultaties en activiteiten plaats, w.o. en marge van de AVVN/SDG Top. Inzet is een bijdrage aan convergentie tussen partijen en positief momentum richting Parijs.
- Het EU-onderhandelingsmandaat voor COP 21 zal worden vastgesteld tijdens de Milieuraad van 18 september. M.b.t. financiering wordt het EU-onderhandelingsmandaat vastgesteld door de Ecofinraad op 10 november.

Mondiaal krachtenveld

- Sinds het raamwerkakkoord in 1992 werd overeengekomen, zijn een aantal opkomende ontwikkelingslanden w.o. China, India en Brazilië belangrijke CO₂-uitstoters geworden. Een groeiend aantal ontwikkelingslanden, met name kleine eilandstaten, en de groep minst ontwikkelde landen [REDACTED], is van mening dat de opkomende ontwikkelingslanden ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen.
- Gezamenlijke aankondiging VS en China om hun emissies te reduceren c.q. te beperken hoopgevend. Belangrijk signaal voor de mondiale klimaatonderhandelingen: deze twee grootste vervuilers zijn samen verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde CO₂ emissies.

[REDACTED]

NL inzet

- Binnen de UNFCCC onderhandelingen treedt de EU gezamenlijk op. Nederland neemt deel aan de onderhandelingen onder leiding van de Staatssecretaris van IenM met een interdepartementale delegatie (IenM, FIN, BZ).
- Voor Nederland zijn o.a. volgende punten belangrijk:
  - 1) totstandbrenging van een ambitieus klimaatakkoord met brede participatie: zonder deelname van alle landen, met inbegrip van de grote uitstoters (w.o. VS en BRICS) kunnen we het

5) Het akkoord moet bijdragen aan een transformatie naar een groenere en meer duurzame economie en wereld.

- 10 september 2015, AO Milieuraad (thema klimaatonderhandelingen)
- 9 september 2015, Technische briefing TK over de Klimaat
- TK brief (nog te verzenden) over proces klimaatonderhandelingen op weg naar de VN klimaatconferentie COP21 te Parijs en appreciatie nieuwe versie onderhandelings tekst
- TK brief 20 juli 2015 over beantwoording vragen SO Informele Milieuraad
- TK brief 8 juni 2015 over stand van zaken klimaatonderhandelingen op weg naar de VN klimaatconferentie COP21 te Parijs en voorbereiding Klimaatop New York 29 juni
- TK brief 13 april 2014 over de betrokkenheid van de private sector bij de Nederlandse internationale inzet voor het tegengaan van klimaatverandering
- TK brief van 18 december 2014 over de uitkomsten VN klimaatconferentie COP 20 te Lima van 1 tot en met 13 december
- TK brief van 8 december over het niet persoonlijk deelnemen aan de COP door Wilma Mansveld
- TK brief van 19 november 2014 over de inzet klimaatconferentie Lima

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

5T: Factsheet VN-Klimaatonderhandelingen

Ontwikkelingen

Belangrijkste discussiepunten in de VN-klimaatonderhandelingen

- Differentiatie: doorbreken statische tweedeling tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden
In 1992 is in het raamwerkverdrag een strikte tweedeling tussen ontwikkelings- en ontwikkelde landen afgesproken. Alleen de relatief kleine groep ontwikkelde landen moet verplicht CO₂emissies reduceren. Het is belangrijk dat in de toekomst alle landen bijdragen aan het aanpakken van het klimaatprobleem. Vooral grote opkomende economieën (w.o. China, India, Saoedi Arabië) zouden zich niet langer op deze achterhaalde tweedeling moeten kunnen beroepen. Dit is vooral belangrijk voor de allerarmste ontwikkelingslanden die het meest te lijden hebben onder de gevolgen van klimaatverandering, maar zelf nauwelijks bijdragen aan het ontstaan ervan.
- Klimaatfinanciering
Op basis van het VN-raamwerkverdrag moeten ontwikkelde landen de andere landen steunen bij het nemen van klimaatmaatregelen. In Kopenhagen (2009) werd overeengekomen dat ontwikkelde landen daartoe vanaf 2020 per jaar 100 miljard USD zullen mobiliseren (publieke en private financiering). Veel ontwikkelingslanden verbinden beschikbaarheid van klimaatfinanciering aan een succesvolle uitkomst in Parijs en zetten in op grotere bedragen. Ook hier speelt de statische tweedeling tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden een rol. NL is van mening dat alle landen die daartoe in staat zijn zouden moeten bijdragen. Vooral lage middeninkomenslanden en zeer arme landen zouden in aanmerking moeten komen voor publieke klimaatfinanciering.
- Andere voorbeelden van punten die waarschijnlijk alleen op politiek niveau kunnen worden beslecht zijn de rol van adaptatie in het nieuwe akkoord, het al dan niet opnemen van een lange termijn doelstelling en juridische vorm.

Nationaal Bepaalde Bijdrage/ Intended Nationally Determined Contribution (INDC)

- In Warschau (2013) is besloten dat alle landen in 2015 hun nationaal bepaalde bijdragen (INDC) aan het nieuwe klimaatakkoord moeten indienen. Dit zijn klimaatdoelstellingen die partijen zichzelf vanaf 2020 willen stellen.
- EU besloot tijdens de Europese Raad in oktober 2014 tot tenminste 40% CO₂-reductie in 2030.

5T: Factsheet VN-Klimaatonderhandelingen

- Naast de EU hebben tot nu toe circa 28 andere partijen bij het klimaatverdrag hun INDC ingediend. Samen nemen deze landen meer dan 50% van de mondiale emissies voor hun rekening. Dit betreft grote uitstoters als de Verenigde Staten en China, maar ook bijv. Ethiopië en Gabon. Overigens hebben India en Brazilië hun bijdrage tot nu toe nog niet kenbaar gemaakt.

Proces

- Onderhandelingen vinden plaats in het kader van het Raamwerkverdrag *United Nations Framework Convention on Climate Change* (UNFCCC).
- In Durban (2011) is een onderhandelingsproces gestart (ADP) dat in Parijs moet leiden tot een nieuw mondiaal klimaatakkoord dat vanaf 2020 alle landen bindt.
- De bijeenkomst in Parijs vindt plaats van 30 november - 11 december 2015 (UNFCCC-COP 21).
- In de loop van 2015 zijn er een aantal onderhandelingsrondes, zowel op ambtelijk als ministerieel niveau. Daarnaast zijn er verschillende internationale bijeenkomsten gepland gericht op het genereren van momentum.
  - Ambtelijke onderhandelingsronde in februari 2015 te Genève leverde een officiële onderhandelingstekst op van circa 90 pagina's.
  - Drie formeel ambtelijke onderhandelingsrondes (1-11 juni, 31 augustus – 4 september en 19 – 23 oktober). Doel is het terugbrengen van opties en een compactere tekst voor Parijs. Op 24 juli (na de 1e ronde) hebben de co-voorzitters een gestroomlijnde onderhandelingstekst uitgebracht (Co Chairs Tool). Na de laatste ronde in oktober zal duidelijker worden hoe het krachtenveld voor Parijs er uit ziet en welke mogelijkheden tot compromissen zich aftekenen.
  - Peru en FRA (resp. huidige en inkomende COP voorzitterschap) organiseren informele consultaties om partijen nader tot elkaar te brengen, waarvan enkele op niveau minister.
  - Begin november zal er een ministeriële pre-COP plaatsvinden.
  - Tot Parijs vinden verder nog diverse politieke bijeenkomsten, consultaties en activiteiten plaats, w.o. en marge van de AVVN/SDG-top.

5T: Factsheet VN-Klimaatonderhandelingen

- In de klimaatonderhandelingen treedt de EU gezamenlijk op. Het EU-onderhandelingsmandaat voor COP 21 (raadsconclusies) in Parijs zal worden vastgesteld tijdens de Milieuraad van 18 september. M.b.t. financiering wordt het EU-onderhandelingsmandaat (raadsconclusies) vastgesteld door de Ecofinraad op 10 november.

Mondiaal krachtenveld

- Sinds 1992 zijn een aantal opkomende landen w.o. China, India en Brazilië belangrijke CO₂-uitstoters geworden. Net als de ontwikkelde landen is een groeiend aantal ontwikkelingslanden (met name kleine eilandstaten en de groep minst ontwikkelde landen [REDACTED]) van mening dat deze opkomende ontwikkelingslanden ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen.
- [REDACTED]
- Gezamenlijke aankondiging VS en China in 2014 m.b.t. hun emissiereducties was positief signaal voor de onderhandelingen: deze twee landen zijn samen verantwoordelijk voor meer dan 40% van de wereldwijde CO₂ emissies.

NL inzet

- 1) Totstandbrenging van een ambitieus klimaatakkoord met brede participatie: zonder deelname van alle landen, met inbegrip van de grote uitstoters (w.o. VS en BRICS) kunnen we het klimaatprobleem niet effectief aanpakken. Een flexibel en dynamisch klimaatregime is nodig om ook in toekomst de twee graden doelstelling binnen bereik te kunnen houden.
- 2) Effectief adaptatiebeleid: versterking van weerbaarheid en veerkracht van economie, infrastructuur, samenleving en ecosysteem met name in ontwikkelingslanden
- 3) Voldoende focus op de allerarmsten die het hardst getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering en op gender sensitief klimaatbeleid

5T: Factsheet VN-Klimaatonderhandelingen

- 4) Een stevigere rol voor niet-statelijke actoren en sub-nationale overheden o.a. door betrekken van private sector, gemeentes en bedrijfsleven. Dit biedt ook kansen voor belangrijke sectoren w.o. water, landbouw, financiële dienstverlening en het innovatieve Nederlandse bedrijfsleven.
- 5) Het akkoord moet bijdragen aan een transformatie naar een groenere en meer duurzame economie en wereld.

Tweede Kamer

- 10 september 2015, AO Milieuraad; klimaatonderhandelingen en EU-onderhandelingsmandaat (raadsconclusies).
- 9 september 2015, Technische briefing TK over de klimaatonderhandelingen.
- TK brief (nog te verzenden) over proces klimaatonderhandelingen op weg naar de VN klimaatconferentie COP21 te Parijs en appreciatie nieuwe versie onderhandelingsstekst.
- TK brief 20 juli 2015 over beantwoording vragen SO Informele Milieuraad.
- TK brief 8 juni 2015 over stand van zaken klimaatonderhandelingen op weg naar de VN klimaatconferentie COP21 te Parijs en voorbereiding Klimaattop New York 29 juni.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

From: [REDACTED]
Sent: dinsdag 22 september 2015 09:23
To: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Subject: RE: Stavaza klimaatfinanciering

Beste [REDACTED],

Dank je wel voor de verduidelijking. Ik ga ermee aan de slag en zal je hopelijk vandaag, anders morgen iets sturen.

[REDACTED]

From: [REDACTED]
Sent: dinsdag 22 september 2015 16:19:07
To: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Subject: RE: Stavaza klimaatfinanciering

[REDACTED] nog even voor de verduidelijking. R heeft gesproken met Mansveld en beide willen dus meer weten over hoe het staat met de klimaatfinanciering van ons deel (110 mln). er zijn nu allerlei voorstellen langs R gegaan waaronder bij financiering publiek/privaat FMO.

Zou mooi zijn als je een factsheet hierover zou kunnen opstellen. Dan kan dat ook met IenM worden gedeeld.

Groet,

[REDACTED]

From: [REDACTED]
Sent: dinsdag 22 september 2015 08:33
To: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Subject: Stavaza klimaatfinanciering

Beste [REDACTED],

R ontvangt graag zsm een overzicht van de laatste stavaza van de onderhandelingen omtrent klimaatfinanciering. Graag daarin alle recente voorstellen mee nemen waaronder die van DUI. Er schijnen voorstellen te zijn voor 2020 etc.

Dank en groet,

[REDACTED]

Factsheet Klimaatfinanciering

Laatst bijgewerkt 06-10-2015

In 2009 hebben ontwikkelde landen toegezegd om jaarlijks USD 100 miljard aan klimaatfinanciering te mobiliseren vanaf 2020. Nederland draagt op verschillende manieren bij aan klimaatfinanciering. Waar staan we nu en wat gaan we bijdragen in de toekomst? Deze factsheet geeft een overzicht. Ook zal worden ingegaan op de stand van zaken van de klimaatfinancieringsonderhandelingen.

Uitgaven in 2014

In 2014 waren de totale publieke klimaatfinancieringsuitgaven € 366 miljoen (zie tabel 1 en 2 voor details). Dit is ruim over de toezegging van € 340 miljoen in de HGIS nota voor 2014.

Dit bedrag is samengesteld uit twee soorten activiteiten. Allereerst uit klimaat relevante activiteiten die geïntegreerd zijn in water, voedselzekerheid projecten en hernieuwbare energie projecten. Nederland ondersteunt bijvoorbeeld projecten in de kustzone van Bangladesh. Hier worden met geld uit Nederland dijken aangelegd om mensen te beschermen tegen stormen en zeespiegelstijging. Daarnaast krijgen boeren training en toegang tot gewassen die beter bestand zijn tegen zoutwater. Dit soort projecten dragen bij aan zowel het speerpunt voedselzekerheid en tellen tegelijkertijd ook voor de Nederlandse klimaatfinancieringsdoelstelling.

Het tweede gedeelte van de Nederlandse klimaatfinanciering komt uit bijdragen aan specifieke klimaatfondsen. Aan internationale klimaatfondsen draagt Nederland het volgende bij:

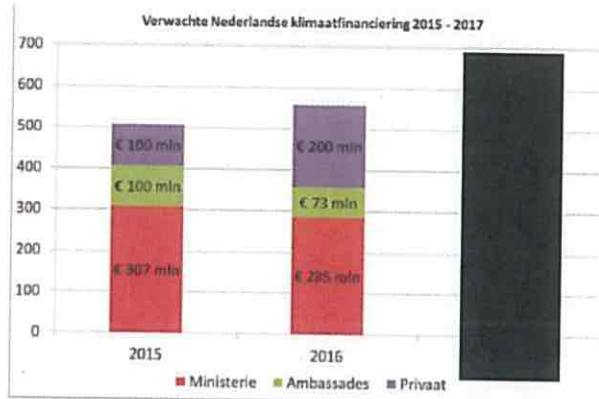
1. Groene Klimaat Fonds (GCF): € 100 mln over 2015 – 2023. De GCF zal zijn eerste investeringsbeslissing nemen in november 2015.
2. Climate Investment Funds: totaal USD 76 mln over 2009 – 2016. Nederland focust zich exclusief op versnelling van de introductie van hernieuwbare energie in ontwikkelingslanden. Om het aantal klimaatfondsen te stroomlijnen zet Nederland, momenteel als enige onder de donoren, in op het afbouwen van de Climate Investment Funds (CIFs) van de Wereldbank. Bij de oprichting van de CIFs is afgesproken dat deze afgebouwd zouden worden als het Groene Klimaat Fonds operationeel is. Nu het Groene Klimaatfonds zijn eerste investeringsbeslissing zal nemen, moeten de CIFs ook daadwerkelijk afgebouwd worden volgens Nederland.
3. Global Environment Facility: € 20 mln per jaar wat voor 55% meetelt voor de Nederlandse klimaatfinancieringsdoelstelling. De nadruk van het GEF ligt op het versterken van de weerbaarheid van mensen, voedselzekerheid en water.

Verwachting 2015 en prognose 2016, 2017

In de HGIS nota voor 2015 is toegezegd om de verwachte publieke uitgaven gelijk te houden ten opzichte van 2014 (€ 340 miljoen). Daarnaast zal Nederland € 100 miljoen private klimaatfinanciering mobiliseren. Voor 2016 is in de HGIS nota toegezegd om € 350 mln publiek en € 200 mln private klimaatfinanciering te mobiliseren.

De finale gegevens over 2015 zullen pas begin 2016 bekend zijn. Op basis van interne gegevens is een schatting gemaakt van de hoeveelheid klimaatfinanciering voor 2015, 2016 en 2017. Dit is gedaan op basis van projecten die al vast liggen en waarvan bekend is voor hoeveel deze projecten meetellen voor klimaatfinanciering.

De totale hoeveelheid klimaatfinanciering neemt echter toe door mobilisatie van meer private sector financiering. Het voorziene Climate Development and Finance Facility (CDFF) speelt hier een belangrijke rol in. Het CDFF gebruikt publieke financiering om voorstellen voor private investeringen verder te ontwikkelen en gefinancierd te krijgen. Omdat deze private investering niet zou hebben plaatsgevonden zonder publieke ondersteuning is hier sprake van mobilisatie van private klimaatfinanciering.

In de komende periode zet het Ministerie in op verdere integratie van klimaat in ontwikkelingssamenwerking projecten en programma's. Daarnaast wordt, naast het CDFF, verder ingezet op mobilisatie van private sector financiering.

Verdeling van adaptatie- en mitigatieprojecten in 2014

Tabel 1: Klimaatfinanciering in 2014 besteed vanuit het centrale budget van het Ministerie per thema

Thema/Directorate	Totale uitgaven (in € mln)	Klimaat-relevante uitgaven (in € mln)	Aantal activiteiten + bijdragen
Hernieuwbare energie, bossen, weerbaarheid en klimaatfondsen/IGG	73	52.39	34
Water/IGG	66	18.68	16
Voedselzekerheid/IGG	92	14.55	4
Private Sector Development/DDE	319	22.74	9
Multilaterale banken en instellingen/DMM*	467	62.26	7
Partnerschappen/DSO	873	104.14	13
Disaster Risk Reduction- rampenbestrijding/DSH	417	0.3	2
Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen/IMH	6	0.73	1
Total	2321	275.78	86

*inclusief IDA; door de nieuwe rekenmethode die met andere donoren is afgesproken kan de bijdrage aan multilaterale banken in de toekomst hoger uitvallen

Tabel 2: Publieke klimaatfinanciering in 2014 gegeven door ambassades met een bilateraal ontwikkelingssamenwerking programma

Land	Sectoren	Total uitgaven (in € mln)	Klimaat-relevante uitgaven (in € mln)	Aantal activiteiten
Afghanistan	Voedselzekerheid	22.10	3.8	2
Bangladesh	Water, voedselzekerheid	52.85	11.64	15
Benin	Water, voedselzekerheid	32.09	11.36	16
Burundi	Voedselzekerheid, (hydro) energie	18.17	1.27	5
Ethiopië	Voedselzekerheid	63.60	10.96	12
Ghana	Water, voedselzekerheid	23.56	4.52	8
Indonesië	Water, voedselzekerheid, energie	23.12	2.47	11
Kenia	Water, voedselzekerheid	26.52	7.64	17
Mali	Water, voedselzekerheid	32.75	4.21	8
Mozambique	Water, voedselzekerheid	33.73	10.96	17
Palestijnse Autoriteit	Water, voedselzekerheid	16.76	0.07	1
Rwanda*	Voedselzekerheid	47.28	9.69	12
Zuid Sudan	Water, voedselzekerheid	11.45	1.75	7
Uganda	Voedselzekerheid	16.49	5.5	9
Yemen	Water, voedselzekerheid	13.69	0.89	5
Total		438.16	86.73	145

* inclusief regionale activiteiten in de Grote Meren Regio die zich richten op voedselzekerheid, water en DRR

NB. Ambassades in transitielanden gaven in 2014 een totaal van € 3.36 miljoen uit aan klimaatfinanciering. Deze bijdragen zijn niet opgenomen in tabel B maar tellen wel mee voor de Nederlandse inzet op klimaatfinanciering.

Klimaatfinanciering onderhandelingen

Waar staan we?

In de klimaatonderhandelingen willen ontwikkelingslanden meer duidelijkheid over:

- Opschaling nieuw en additionele klimaatfinanciering van nu tot 2020 en betere voorspelbaarheid
- Transparantie
- Hoeveelheid geld – boven op de USD 100 miljard per jaar – na 2020

Nederland werkt samen met andere donoren aan het vergroten van transparantie. De in september in Parijs afgesproken meetmethode vormt daarin een belangrijke stap. Dit is de eerste keer dat donoren afspraken hebben gemaakt over het meten van gemobiliseerde klimaatfinanciering. De OESO en het Climate Policy Institute werken op dit moment aan een rapport op basis van deze nieuwe methode. Dit rapport zal op 9 oktober 2015 tijdens de Climate Finance Day gedurende de WB/IMF najaarsvergadering in Lima, gepresenteerd worden.

Wat doen andere landen?

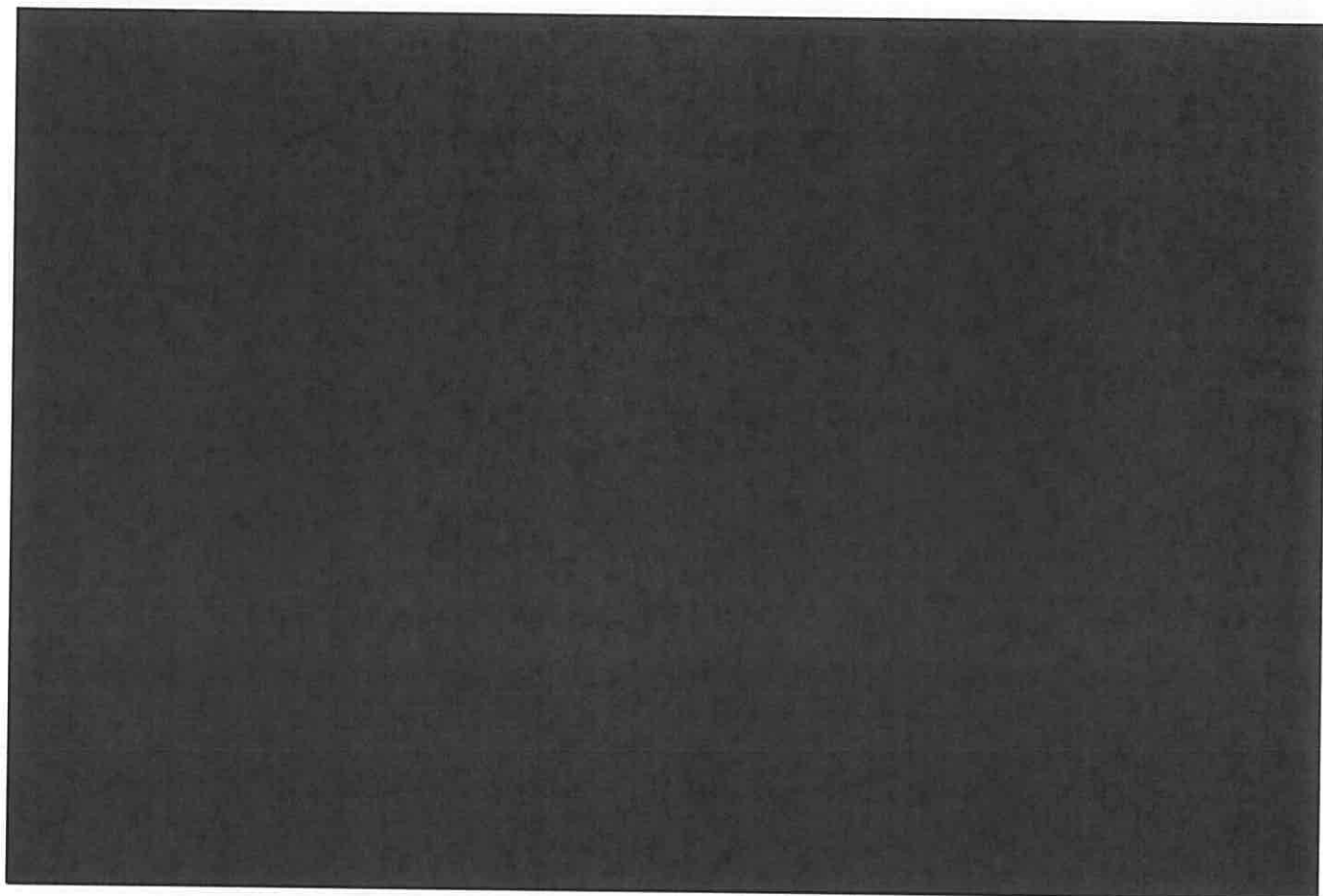
Binnen de EU bestaat er veel druk om meer financiering aan te kondigen. Dit wekt namelijk vertrouwen bij ontwikkelingslanden dat de voor 2020 toegezegde USD 100 miljard ook daadwerkelijk gemobiliseerd zal worden. De volgende landen hebben al een aankondiging gedaan over verhoging van de inzet op klimaatfinanciering:

- Duitsland kondigde in mei dit jaar al een verdubbeling van klimaatfinanciering aan, van € 2 miljard in 2014 naar € 4 miljard in 2020.
- Het Verenigd Koninkrijk heeft tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) aangekondigd om van 2016 tot en met 2020 GBP 5.8 miljard (€ 7.8 miljard) uit zullen geven aan klimaatfinanciering. Dit bedrag zal komen uit het ODA budget van het VK. In 2020 zal dit leiden tot een bijdrage van het VK van GBP 1.76 miljard (€ 2.38 miljard). Dit is meer dan de GBP 3.87 miljard (€ 5.2 miljard) die het VK heeft uitgegeven aan klimaatfinanciering tussen 2011 en 2016.
- Frankrijk heeft tijdens de AVVN aangekondigd om klimaatfinanciering te laten stijgen van € 3 miljard per jaar nu naar € 5 miljard in 2020. Dit bedrag bestaat uit leningen en giften.
- China heeft tijdens de AVVN aangegeven om USD 3.1 miljard (€ 2.7 miljard) uit te geven aan klimaat zonder daarbij een specifieke periode aan te geven.
- De Asian Development Bank heeft aangekondigd de hoeveelheid klimaatfinanciering te verdubbelen tussen nu en 2020 naar US\$ 6 miljard. Ongeveer US\$ 4 miljard is bestemd voor mitigatie en de rest voor adaptatie.

Klimaat

- Mededeling Road to Paris (onderdeel pakket Energie Unie) blijft dichtbij uitkomsten van ER van oktober 2014 die over het Klimaat en Energiepakket 2030 besloot.
- Dit geldt ook voor de Intended Nationally Determined Contribution (INDC) van de EU die op de Milieuraad van 6 maart is vastgesteld. Dit is de formele indiening van de EU-bijdrage aan het in Parijs in december te bereiken nieuwe mondiale klimaatakkoord. Het centrale element hiervan is, in lijn met de ER-uitkomsten van oktober 2014, een doelstelling van ten minste 40% CO₂-reductie in 2030 t.o.v. de niveaus in 1990.
- Hoofdpijnen inzet NL op klimaatakkoord zijn participatie (alle landen moeten bijdragen aan emissiebeperking om akkoord effectief te maken), flexibiliteit (ruimte voor landen om te doen wat binnen hun mogelijkheden ligt, en voor nationale plannen en wetgeving) en betrokkenheid van niet-statelijke partners zoals het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld.

Krachtenveld

95. Q: Hoe zet het kabinet zich in mondiaal en Europees verband in om de klimaatdoelstellingen te halen (2 graden doel)?

A:

- De EU is erin geslaagd als een van de eerste Partijen een bod op tafel te leggen voor het nieuwe mondiale klimaatakkoord.
- Dat bod komt overeen met de afspraken die in oktober in de Europese Raad zijn gemaakt: ten minste 40% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990.

- Het komend jaar werkt de Commissie verder uit hoe de EU die ten minste 40% om gaat zetten in eigen wetgeving.
- Een belangrijk deel van de opgave wordt via versterking van het EU emissiehandelssysteem (ETS) gehaald. Ik verwacht dit jaar nog een voorstel voor de herziening van het ETS.
- Dit jaar zal ook worden besproken hoe de opgave voor de sectoren die niet onder emissiehandel vallen wordt verdeeld onder de lidstaten.

- Onder Nederlands Voorzitterschap zal dus over twee belangrijke instrumenten van het EU klimaatbeleid worden onderhandeld.

Klimaat mondiaal

- Het broeikasgasreductiedoel van ten minste 40% is tevens de EU-inzet in de mondiale klimaatonderhandelingen die op de klimaattop in Parijs december dit jaar (COP21 van het UNFCCC) tot een nieuw klimaatakkoord moeten leiden. Deze inzet is al geformaliseerd via het indienen van de Intended Nationally Determined Contribution (INDC) van de EU.

- Tijdens deze COP moet een nieuw mondiaal klimaatverdrag worden gesloten dat ervoor zorgt dat de wereldwijde broeikasgasemissies zodanig afnemen dat de mondiale temperatuurstijging beperkt blijft tot maximaal 2 graden Celsius t.o.v. de pre-industriële tijd (de 2-gradendoelstelling).

[REDACTED] Tijdens de COP is er naast de onderhandelingen aandacht voor wereldwijde initiatieven op 8 'Action Areas'; FRA heeft NL verzocht een leidende rol op zich te nemen op het terrein Transport.

- EU onderhandelt namens en in samenwerking met de lidstaten. In aanvulling op EU-lijn zet NL in op:
  - Akkoord met brede participatie. Om een effectief nieuw klimaatregime te creëren is het noodzakelijk dat alle landen hun bijdrage leveren aan het terugbrengen van de uitstoot van broeikasgassen (mitigatie).
  - Aandacht voor observaties van het International Panel on Climate Change (IPCC) over de noodzaak van een langetermijndoelstelling om op het 2-gradenpad te blijven.
  - Actief betrekken van non-statelijke actoren (bedrijfsleven, NGO's, lagere overheden) en stimuleren van hun initiatieven om bij te dragen aan emissiereducties.

[Klimaat & Energie]

- This year is a very important one for global climate action. We are working towards a new global climate agreement to be settled at the 21st Conference of the Parties (COP) of the UNFCCC in Paris in December.
- For this agreement to be effective it's imperative that all parties do contribute to the solution of the climate problem. Only with global participation we can keep ourselves on track for the 2 degrees target.
- I believe the EU has taken a leading role by adopting our European INDC in time (Intended Nationally Determined Contribution), formally submitting our climate targets that we established earlier, notably the 'at least 40%' -target for greenhouse gas emission reduction in 2030.

3. Fiche gespreksonderwerpen

- We should keep this position as a front runner throughout the negotiations and at the COP at the end of this year and lead by example.
- Your role is also crucial. You can lead the public debate on climate in Europe as its Parliament, explain to citizens what is at stake and help keep Europe on the right track. It is therefore very important that as Council we take your views into account while further developing our position.

Stand van zaken COP21

Klimaat mondiaal

- Het broeikasgasreductiedoel van ten minste 40%, vastgesteld tijdens de ER van oktober 2014, is tevens de EU-inzet in de mondiale klimaatonderhandelingen die op de klimaattop in Parijs december dit jaar (COP21 van het UNFCCC) tot een nieuw klimaatakkoord moeten leiden. Deze inzet is al geformaliseerd via het indienen van de Intended Nationally Determined Contribution (INDC) van de EU.
- Tijdens de COP21 in Parijs van 30 november t/m 11 december 2015 moet een nieuw mondiaal klimaatverdrag worden gesloten dat ervoor zorgt dat de wereldwijde broeikasgasemissies zodanig afnemen dat de mondiale temperatuurstijging beperkt blijft tot maximaal 2 graden Celsius t.o.v. de pre-industriële tijd (de 2-gradendoelstelling).

Tijdens de COP is er naast de onderhandelingen aandacht voor wereldwijde initiatieven op 8 'Action Areas'; FRA heeft NL verzocht een leidende rol op zich te nemen op het terrein Transport. Ook in NL actief op het thema Water.

- EU onderhandelt namens en in samenwerking met de lidstaten. In aanvulling op EU-lijn zet NL in op:
  - Akkoord met brede participatie. Om een effectief nieuw klimaatregime te creëren is het noodzakelijk dat alle landen hun bijdrage leveren aan het terugbrengen van de uitstoot van broeikasgassen (mitigatie).
  - Aandacht voor observaties van het International Panel on Climate Change (IPCC) over de noodzaak van een langetermijndoelstelling om op het 2-gradenpad te blijven.
  - Actief betrekken van non-statelijke actoren (bedrijfsleven, NGO's, lagere overheden) en stimuleren van hun initiatieven om bij te dragen aan emissiereducties.

- Eind augustus is de volgende mondiale onderhandelingsronde. Op 18 september bepaalt de EU tijdens een extra ingelaste Milieuraad de inzet voor de COP21 middels het aannemen van Raadsconclusies.

COP21 in Parijs

- Tijdens de 21^e Conference of the Parties (COP21) van het UNFCCC (het VN-klimaatraamverdrag) in Parijs van 30 november t/m 11 december 2015 moet een **nieuw mondiaal klimaatakkoord** worden gesloten dat ervoor zorgt dat de wereldwijde broeikasgasemissies zodanig afnemen dat de mondiale temperatuurstijging beperkt blijft tot maximaal 2 graden Celsius t.o.v. de pre-industriële tijd (de 2-gradendoelstelling).

- Nederland neemt niet zelfstandig deel aan de onderhandelingen maar **wordt vertegenwoordigd door de Europese Unie**. De EU-bijdrage aan de wereldwijde reductie van broeikasgasemissies (mitigatie) is een doel van ten minste 40% reductie in 2030 t.o.v. 1990. De hoofdlijnen van de EU-inzet mbt het te sluiten akkoord zijn:
  - Een ambitieus en juridisch bindend akkoord dat van toepassing is op alle partijen.
  - Besluiten die de *implementatie* van het Akkoord van Parijs mogelijk moeten maken.
  - Versterking van de mondiale mitigatie-ambitie vóór 2020.
- Nederland kan zich hierin vinden maar vraagt binnen de EU extra aandacht voor:
  - **Flexibiliteit** in het te bereiken akkoord zodat landen hun bijdragen gemakkelijk kunnen aanpassen aan de (toekomstige) nationale mogelijkheden.
  - Een langetermijnvisie met aandacht voor het belang om op termijn te komen tot een **klimaatneutrale wereld** met een broeikasgasuitstoot van netto nul.
  - Actief betrekken van **non-statelijke actoren** (bedrijfsleven, NGO's, lagere overheden) en stimuleren van hun initiatieven om bij te dragen aan emissiereducties.Later dit najaar zal in een brief aan de Tweede Kamer de specifieke Nederlandse inzet tijdens de COP21 worden uiteengezet.

Tijdens de COP is er naast de onderhandelingen aandacht voor wereldwijde initiatieven op 8 'Action Areas'; **Frankrijk heeft NL verzocht een leidende rol op zich te nemen op het terrein Transport**. Ook is NL actief op het thema Water.

[Energie/klimaat]

- Climate change is already happening around us. The Arctic ice shelves are melting quickly and island states are being threatened in their very existence by raising sea levels and intensifying cyclones. There is no excuse anymore not to do the utmost to reach an ambitious and dynamic new climate agreement in Paris, with participation of all Parties.
  - As EU, we should intensify our climate diplomacy even more in the coming months to convince other countries to submit their national contributions of greenhouse gas emission reductions that are necessary to avoid a dangerous global warming of more than 2 degrees centigrade.
  - As different EU institutions we should closely cooperate to maintain the EU's leadership position in the negotiations and increase international support for an ambitious agreement that provides a long term vision on a climate neutral and climate resilient world for our children.
  - I think as the EU's Parliament you have a very important task in raising awareness amongst the European citizens on this issue and stimulate that non-state actors like NGOs, private citizens and cities, take action alongside governments to mitigate the climate risks and make Europe and the world a safer place.
-